

Sonsuzluq

(Qalib Bəhramov)

Taxıl biçini yenidən başlamışdı. Hər tərəfdə texnikalar işləyirdi. Yük daşıyan traktorlar yollarda muncuq kimi bir-birinin ardınca düzülmüşdülər. Sahələrdə gün batanacan işləyən insanlar zəmilərin arasıyla kənd mərkəzinə doğru şütüyən avtobusun pəncərəsindən qarışqa kimi görünürdü. Avtobus uzaqlaşdıqca adamlar daha da balacalaşib gözdən itirdilər.

Avtobusda otuz yaşlarında bir kişi, sanki yox olmaq istəyirmiş kimi, bir küncə qısılib, sağ əliylə tutacaqdan tutmuşdu. Sol əlində isə yarısıxılmış qovluq var idi. Əlinin təri onu islatmışdı. Qovluğun içərisindəki kağızların birində, böyük bir cümlənin sonunda "Aspermiya" yazılmışdı. Baxmayaraq ki, birinci dəfə deyildi bu yazılanları oxuyurdu, ancaq yenə də həkim ona, analizin cavabını loru dildə izah eləmişdi- "heç vaxt uşağın olmayacaq".

İndiyə qədər verdiyi bütün analizlərin cavabı eyni olsa da, hiss edirdi ki, birinci dəfədə aldığı yara növbəti hər dəfədə daha da dərinləşir.

Arif dörd il əvvəl, universiteti bitirən kimi təyinatla bu kəndə gəlmişdi. Arvadını da burda tanımışdı. O, dil-ədəbiyyat, Zərifə isə biologiya müəllimi idi. Tanış olan kimi də evlənmişdilər. O vaxtdan da getmədikləri xəstəxana, ziyarət etmədikləri ocaq, qapısını döymədikləri falçı qalmamışdı. Baxmayaraq ki, Arif xəstəxanaları daha üstün tuturdu ancaq arvadının təkidilə neçə-neçə pirə gedib qurban demişdilər. Heç nə dəyişməmişdi. İndi əlində sıxdığı analizin cavabı isə onun üçün sonuncu idi. Zərifəyə də demişdi ki, əgər bu qədər dava-dərmandan sonra cavab yenə də mənfi olsa, deməli, allah belə istəyir. Bu dəfə həkim də dəqiq danışmışdı - "Müsbətə doğru heç bir irəliləyiş yoxdur".

Hər ikisi möcüzəyə inandığından cavab mənfi olacağı halda nə edəcəklərini danışmamışdılar. Arif bu məsələdə ən böyük haqqın Zərifədə olduğunu düşünürdü. Ona görə də yekun qərarı Zərifə verməli idi.

Ancaq xəstəxanadan çıxandan bəri o fikir qalmamışdı ki, Arifin beynindən keçməsin. Nə etməli olduğunu bilmirdi. Zərifə bu dəfə də cavabın mənfi olduğunu öyrənəndən sonra nə olacaqdı? Ayrılacaqdıarmı? Ona qalsaydı həyatının geri qalanını Zərifəylə birlikdə yaşayardı. Bəs görəsən o, necə, razı olardımı bu cür yaşamağa? Axı bilirdi ki, Arif onu nə qədər çox sevirdi. Arif də Zərifənin ana olmağı

hər şeydən daha çox istədiyini bilirdi. Hətta söz uşaqdan düşəndə Zərifə sözgəlişi "oğlumuz futbolçu, qızımız həkim olar" deyirdi. Ardınca da "ikisi də varlı olar, biz də köçüb Bakıya gedərik" deyib gülürdü. Amma iş təkcə Zərifəlik də deyildi. Ətrafda Arifin uşağının olmamağıyla maraqlanan o qədər insan var idi ki. Hətta bir dəfə kənddə sözünün çəpləşdiyi bir adam da ona "qısır köpəyoğlu" demişdi. O gün Arif evə gəlib hirsindən hönkür-hönkür ağlamışdı.

Ayağına toxunan nəsnə onu özünə qaytardı. Hətta toxunan şeyi o qədər yaxşı hiss elədi ki, aşağı baxmadan belə yumru formalı olduğunu bildi. Sonra avtobusdakı digər adamların baxışları altında əyilib onu götürdü. Bu üzəri müxtəlif rəngli zolaqlarla rənglənmiş futbol topu idi. Zolaqlardan heç birinin qara rəngdə olmamağı diqqətini çəkdi. Hətta bir neçə saniyə bunun səbəbi haqqında düşündü də. Ancaq ona baxan 10-12 yaşlı uşağın baxışlarından topu yiyəsinə qaytarmalı olduğunu anladı. Topu verərkən uşağa təəccüblə baxdı. Onun bu kənddə tanımadığı uşaq yox idi. Kəndin cəmi bir məktəbi vardı ki, Arif də bu məktəbin yeganə dil-ədəbiyyat müəllimi idi. Ona görə də bütün uşaqları ən azından üzlərindən tanıyırdı. Bu uşağı isə ömründə birinci dəfə idi ki, görürdü. Onda Arifi təəccübləndirən şey isə o idi ki, uşaq eynilə arvadının yuxularda gördüyü və daim təkrar-təkrar Arifə danışdığı xəyali oğulları idi. Yekə başı, qonur gözləri, sarıya çalan və azacıq buruq saçları, qulağındakı xalı, əlindəki topu, hər şey, hər şey eynilə o idi. Bu oxşarlıqdan Arif necə sarsıldısa avtobusdan düşənə qədər bir daha uşağa tərəf baxmadı.

Avtobus poçtun yanına çatanda bütün yol boyu Arifə söykəkli gələn adam artıq üçüncü dəfə eyni sualı verdi.

- Çatdıq?

Arif başını "hə" deyərcəsinə aşağı yellədi. Avtobusdan enəndən sonra həmin adam Arifə yaxınlaşıb:

- Qardaş, siz allah bağışlayın, narahat elədim yol boyu. Adam tanımadığı yerə gələndə lap çaş-baş düşür. Məni Bakıdan göndəriblər. Bu kəndə təyinat almışam. Dil-ədəbiyyat müəllimiyəm. Adım da Səfərdir.

- Səfər bunların hamısını birnəfəsə danışdı. Danışa-danışa da əlini Arifə uzatdı. Arif də öz növbəsində Səfərə yaxınlaşıb əl görüşdü:

- Arif. Mən də o məktəbdə dil-ədəbiyyat müəllimiyəm. Gəlişinizdən xəbərim var idi. Xoş gəlmisiniz.

Əlavə də elədi ki, neçə vaxtdır Bakıya dayanmadan müəllim çatışmır deyə məktublar yazırdılar, nəhayət ki, bakıdakılar müəllimi göndərə bildilər. Yoxsa bu il də keçən ilki kimi bütün məktəbə dil-ədəbiyyat dərslərini tək keçməli olacaqdı.

Hər ikisi yüngülvari güləndən sonra Səfər məktəbin yolunu soruşdu. Arif isə yol gəldiklərindən əvvəlcə nahar etməli olduqlarını deyib onu evlərinə dəvət etdi.

Yol boyu çox şeydən danışdılar - kənd həyatından, məktəbin vəziyyətindən, Bakıdan kəndə köçdükdən sonra bir müddət davam edən adaptasiya prosesindən. Bütün söhbət boyu Arif öz təcrübələrindən çıxış edərək Səfəri inandırırırdı ki, əvvəl-əvvəl çətin olmağına baxmayaraq adam gec-tez mühitə öyrəşir. Kənd isə ilk gündən görüldüyü kimi darıxdırıcı yer deyil. Burda yaşamaq istəyirsə gərək əvvəlcə kəndin nəbzini tuta.

Onlar həyəətə girəndə Zərifə evin kölgəsindəki stolda xəmir yoğururdu. Qonaqları görüb ayağa qalxdı. Arif əliylə Səfəri göstərüb:

- Məktəbimizin yeni dil-ədəbiyyat müəllimi - Səfər müəllim. Gülümsəyərək davam elədi, - Keçən dəfə sənə demişdim axı yeni müəllim gələcək. Axır ki, gəlib çıxdı.

Zərifənin fikri bu vaxt Arifin əlindəki qovluqda idi. Buna baxmayaraq, qonağı salamlayıb xəmir yoğurduğu ləyəni də götürüb evə qalxdı. Bir azdan stola parça süfrə salınmış, üzərinə isə pendir, süzmə, toyuq supu, salat, iki təndir çörəyi düzülmüşdü. Zərifə süfrəni hazırladığı vaxt Ariflə Səfər həyətdəki su quyusundan çıxardıqları su ilə yuyunmuşdular. Onlar nahar eləyəndə isə Zərifə qovluğu da götürüb evə qalxmışdı. Arif ürəyində Səfərlə qarşılaşmağından razı idi. Yoxsa evə tək qayıtmağı çətin olacaqdı.

Yeməyi bitirib ayağa qalxanda Arif üzünü evin pəncərəsinə tərəf tutub "biz məktəbə gedirik" dedi. Ona elə gəldi ki, Zərifənin səsini eşitdi ancaq nə dediyini başa düşmədi. Bir az keçəndə sonra isə səsi eşidib-eşitmədiyinə də tərəddüd eləyirdi.

Günün sonuna qədər Arif Səfərlə oldu. Əvvəlcə məktəbə getdilər. Arif qonağı direktorla və məktəblə tanış elədi. Sonra isə Səfər üçün ayrılan evə gedib onu səliqə-sahmana saldılar. Hələ Arifin tapıb gətirdiyi tut arağı ilə boğazlarını yaşlamağa da imkanları oldu.

Arif evə çatanda saat on idi. Hələ küçədə olarkən evlərində işıq yanmadığını görüb pis oldu. Zənn elədi ki, Zərifə evdən gedib. Axı əvvəllər də o, bir neçə dəfə ata evinə gedib sonra geri qayıtmışdı.

Evə girib işığı yandırdı. Qovluğu masanın üzərində gördü. Ancaq içərisindəki kağızların hərəsi bir tərəfə səpələnmişdi. Yalnız yataq otağına girəndə ürəyi yerinə gəldi. Zərifə yataqda uzanmışdı. Arif sakitləşmək üçün mətbəxə keçdi. Bir stəkan su içib geri qayıtdı. Zərifənin yanına uzandı. Əvvəl istədi gəldiyini necəsə arvadına hiss etdirsən, sonra fikrindən daşındı. Bir saata yaxın davam edən sükutu Zərifə pozdu- "sabah, atam gəlib məni aparacaq". Arif nə qədər elədisə də cavabında deməyə söz tapmadı. Elə bil nəsə gəlib düz boğazında düyünləndi. Tərslikdən udquna da bilmirdi. Ha gücəndi, ha çabaladı alınmadı. Ürəyinə damdı ki, bu gecə Zərifəylə birlikdə keçirdikləri sonuncu gecədir. Çünki evli olduqları dörd il ərzində bir dəfə də olsun atası Zərifəni aparmağa gəlməmişdi. Adətən o özü darıxanda ya küsəndə ata evinə gedirdi. Bu dəfə atası gəlirdisə deməli nəsə xüsusi bir səbəb var idi. Arif içindən sızıltı kecdiyini hiss etdi. Gah arvadını qucaqlayıb ağlamaq istədi, gah da evdən çıxıb nəfəsi kəsilənə qədər qaçmaq. Ancaq Zərifənin yatdığına əmin olana qədər yerindən tərpənmədi. Sonra ehmalca yataqdan qalxdı, əynini geyinib həyəətə düşdü. Evdən aralanıb bir xeyli ağladı. Kiriyəndən sonra da bir müddət yerindən tərpənmədi. Bu vaxt gözündə hər şey mənasızlaşdı. Özünün varlığı, Zərifə, olmayan uşaqları, Bakıdakı anası, qardaşı, bütün bu ev-həyəət, işlədikləri məktəb, kənd, insanlar, göy üzü, ulduzlar, bütün dünya öz mənasını itirdi. Cibindən telefonu çıxardı, istədi anasına zəng etsin. Saatin iki olduğunu görüb fikrindən daşındı. Anası çoxdan yatardı. Qardaşı da sabah işə gedəcək deyə zəng edib o yatmaq istəmədi. Ayağa durdu, günorta nahar etdikləri masaya yaxınlaşıb cibindəkiləri- telefonu, bir neçə iyirmilik və onluq qəpiyi, cib dəsmalını masanın üstünə boşaltdı. Yalnız alışqanı özündə saxladı. Siqareti qurtarmışdı. İndi o qədər çox istəyirdi ki, bir qullab tüstü vurub göy üzünə üfürsün.

Həyəət qapısından çıxdı. Addımları tələsik və qərarlı idi. Ancaq küçədə kimisə görüb siqaret istəsəydi, o adam da "siqaret evdədir, gözlə gətirim" desəydi bəlkə sabaha qədər də gözləyərdi. Ancaq bir nəfər də olsa qarşısına çıxan yox idi. Yavaş-yavaş özünün lazımsız və gücsüz olduğuna inandı. Kəndin çıxacağındakı çinar ağacının yanına çatanda isə artıq həyətdən çıxarkən verdiyi qərarı daha da qətiləşmişdi. Özünü Əsgər çayına atacaqdı. Çinarın altında dayanıb yuxarı baxdı. Yarpaqların arasından ulduzlar görünürdü. Yadına bu çinar haqqında danışılan əhvalatlar düşdü.

Çinar kəndin çıxışında idi. Həm rayon mərkəzinə, həm də əkin sahələrinə gedən yol onun yanından keçirdi. Əsgər çayı isə sahələrin arasıyla axırdı. Arif də gah zəmillərin, gah da tarlaların yanından keçib çaya tərəf gedirdi. Gecə yarısı

olmasına baxmayaraq aydınlıq idi. Göydəki ulduzların çoxluğundan sabah da havanın isti olacağını bilmək olurdu.

Böyük bir yonca zəmisinin ortasına çatdı. Az da olsa əsən mehdən yoncalar dalğa şəklində qalxıb-enirdilər. Çay zəminin sonunda idi. Suyun səsinə burdan da eşitmək olurdu. Deyilənə görə uzun illər bundan qabaq, müharibədə qolunun birini itirmiş əsgər geriyyə, kəndinə qayıdanda necə olubsa çaya yığılıb. Yalnız illər sonra, çayın suyu qurduğu vaxt tək qollu əsgər cəsədini tapıblar. Camaat da o vaxtdan bu çayı Əsgər çayı adlandırır.

Bu dəfə üzərinə gələn şeyi əvvəlcədən hiss elədi. Yerlə gələn topu ayağının ucuyla yuxarı qaldırıb əlinə aldı. Sonra topun atıldığı tərəfə baxdı. Düz qarşısında, 20-30 metr məsafədə bir uşağın dayandığını gördü. Hava işıqlı olsa da bu məsafədən uşağın üzünü görmək mümkün deyildi. Dodağının altında "şeytana lənət, bu uşaq hardan çıxdı" dedi. Sonra topa baxdı, top avtobusda gördüyü top idi. Qeyri-iradi uşağa tərəf getməyə başlamışdı ki, uşaq Arifin eşidə biləcəyindən bir azca bərk qışqırdı:

- Çox yaxına gəlmə, topu ordan vur, yaxınlaşsan oynaya bilməyəcəyik.

Uşaq necə deyirsə elə də etdi. Ancaq deyəsən zərbə bir az bərk alındı ki, uşaq topun arxasınca qaçmalı oldu. Çox çəkmədi ki, top yenə ona tərəf atıldı. Bu dəfə də o topun arxasınca qaçdı. Beləcə topa vurulan zərbələr bir-birini qovmağa başladı. Hərdən Arifə elə gəlirdi ki, elə bir dairəyə düşüb ki, burdan çıxış yoxdu və bu oyun heç vaxt bitməyəcək. Onun dəfələrlə uşağa verdiyi "adın nədir?", "kimin oğlusan?", "gecə vaxtı burda nə gəzirsən?" tipli sualların hamısı qeyri-dəqiq cavablarla nəticələndi. Məsələn uşaq "adın nədir?" sualına "məni istədiyim kimi çağıra bilərsən" cavabını vermişdi. Arif bir az artıq irəli gedən kimi isə uşaq xəbərdarlıq edirdi ki, yaxınlaşmayın. Arif bütün bu bilinməzliyin ortasında özünü qətiyyənlə narahat hiss etmirdi. Hətta bir müddətdən sonra bu zəmiyə nə üçün gəldiyini də unutdu.

Hava işıqlanana yaxın uşaq getməli olduğunu dedi. Bir az aralanıb yüksək səslə qışqırdı:

- Mən sabah da burda olacam. Sabah da gəl, oynayaq.

Sözünü bitirib topu qoltuğuna vurdu. Çaya tərəf gedib gözdən itdi.